Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА / SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК / UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число 254. | Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 31. жовтня, 1921. | VOL. XXIX. | No. 254. | Jersey City, N. J., Monday, October 31, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

СЛІДСТВО В СПРАВІ ПОДІЙ В МІНГО

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Перед спеціяльним комітетом сенату ведеться далі слідство в справі подій в страйковім окрузі Мінго. Підчас нинішнього переслухання кількох свідків виступало з острою критикою проти губернатора Моргана з Вест Верджінії.

Як свідки виступали межи иншим Оґден, видавець газети „Гвілінґ Нюс енд Інтеліджензер", та Вілі, один з властителів копалень вуглю в страйковім окрузі Вест Верджінії. Оґден в своїх зізнаннях остро критикував губернатора Моргана за те, що він не постарався о знесеннє системи приватних збройних сторожів копалень. Він заявив, що губернатор кандидував на програму, в якій одною з головних точок було знесеннє сеї системи, а тимчасом ставши губернатором не то що не постарався о відповідні закони, але й ще всякі можливі колоди кидав під ноги тим людям, що о такі закони старалися. На думку сього газетяра, губернатор Морган міг так уживати стейтової поліції, що не потреба булоби було аж викликати федеральних війск.

Властитель копалень Вілі критикував і властителів копалень і робітників. В. Д. Лейн, один нюйорський кореспондент, котрий розсліджував положеннє в углевім окрузі, заявив, що сенат не зробить нічого доброго, як видасть голе справозданє; до полагодження справи треба якогось вчинку, а не голих слів.

ПРЕЗИДЕНТ АМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ НЕ ВДОВОЛЕНИЙ З ПОЛАГОДЖЕННЯ ЗЕЛІЗНИЧОГО СТРАЙКУ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Ріжні американські урядники висловлювали своє вдоволеннє з відкликання зелізничого страйку юнійними провідниками. За те С. Ґомперс, президент Американської Федерації Праці, запитаний о думку, висказав невдоволеннє з його покінчення. Він заявив, що страйку не полагоджено, а лише відложено на будуче. Він критикував відношеннє американського уряду до страйку і висказався за знесеннєм Зелізничої Робітничої Ради, як сього, на його думку, домагаються усі робітники.

НА СЛІДУЮЧИЙ ТИЖДЕНЬ БУДЕ ВИДАНА МИРОВА ПРОКЛЯМАЦІЯ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Американський уряд плянує порозумітися в найблизчім тижни з німецьким урядом в справі формальної ратифікації мирового договору і видати за кілька днів публичну проклямацію в справі сього мирового договору.

ПОСТАНОВЛЯЮТЬ ОСТАТОЧНО ДАТУ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ ОБМЕЖЕННЯ ЗБРОЄНЬ.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Остаточно порішено, що конференція в справі обмеження зброєнь, скликана американським урядом до Вашингтону, почнеться дня 12. падолиста в так званій Континентальній Памятковій Галі Дочок Американської Революції.

Збори отворить секретар стейту Гюз і сі збори будуть публичні. Він представить президента Гардинґа, котрий вигопосить промову про цілі конференції. Опісля приступлять до вибору предсідателя, котрим після всякої правдоподібности стане Гюз.

АМЕРИКАНЦІ—РЕЗДОМНИЙ НАРОД.

ВАШИНГТОН, 28. жовтня. — Після обчислень Цензового Бюра у Вашингтоні, найлїпше щодо власности домів мається з усіх великих міст населення міста Дес Мойнс, Айова, в котрім більше як половина мешканців має власні доми. За ним слідує місто Ґренд Репидс, в стейті Мишиґен.

На самім шарім кінці стоїть найбільше місто Злучених Держав, Ню Йорк, в котрім лише один дім на 8 находиться в руках родини, що в ньому живе.

В цілих Злучених Державах більше як половину, бо аж 54 процент, домів наймається другим людям. Лише 28 процент домів є вільних від всяких табулярних обтяжень.

Під домом розуміється місце мешкання одної родини.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ НА СТРАЙК ВІЗНИКІВ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Вчора вечером відбулися збори двох льокалів юнії візників. На зборах розбирано справу страйку нюйорських візників. Оба льокалі постановили вийти на страйк дня 1. падолиста.

РУХ ПО ФАБРИКАХ.

ПИТСБУРҐ, ПА., 28. жовтня. — Уряд Мекксіспорт Тинплейт Ко., подав до відома, що починаючи з неділі підприємство буде провадити всі свої 44 фабрики повним розгоном аж до 1. січня 1922. року.

ПРИЇЗД ГЕНЕРАЛЬНОГО КОМАНДАНТА АЛІЯНТІВ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 28. жовтня. — Нині приїхав до Злучених Держав маршалок Фош, французький генерал, що був головним полководцем аліянтських війск у „великій війні". Місто Ню Йорк справило йому велику овацію. Генерал Фош візьме участь у вашингтонській конференції в справі обмеження зброєнь.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ НА РАТУНОК ДІТИЙ В ЕВРОПІ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 29. жовтня. — Приблизно 11,000,000 долярів призначив Американський Червоний Хрест на допомогову акцію заграницею в сім році. З тої суми 6,000,000 долярів буде присвячено на кошти охорони життя і здоровля дітий в поруйнованих і занапащених війною краях Центральної і Південної Европи та Росії. Решта має бути вжита на прочі цілі ратункової акції заграницею, головно в Европі. Так заявляє Головна Управа Американського Червоного Хреста в своїм поклику до чужинців та імігрантів в Злучених Державах, щоби зі свого боку піддержали її сьогорічну збірку.

Дальше в тімсамім поклику говориться, що від кінця світової війни Американський Червоний Хрест, присвятив всі свої засоби і невсипущі зусиля, щоб загоїти рани покаліченних війною народів Европи. Їм на допомогу і ратунок видано міліони долярів і розділено поміж потребуюче населеннє харчів, одежі, ліків і всяких припасів міліонової вартости.

Річне звідомленнє Американського Червоного Хреста за фіскальний рік 1920—1921 говорить про діяльність Американського Червоного Хреста в чотирнайцяти краях Европи: Альбанії, Австрії, Балтійських державах, Бельгії, Чехословаччині, Угорщині, Франції, Греції, Чорногорі, Італії, Польщі, Румунії, Сербії і Царгороді.

Огляд теперішнього положення в Европі показує, що міліони дітий в центральнo і південно-европейських краях потребують лікарської опіки. Заспокоїти всі потреби і зарадити всьому горю нема можливости, і тому Американський Червоний Хрест рішив сконцентрувати свої засоби і зусилля на допомогову роботу серед дітий.

В самій Австрії й Угорщині негайно помочі жде міліони дітий понівечених хоробами і голодуванєм. Такасама діточа недоля в прибалтийських державах. В Сербії, Чорногорі й Альбанії більша половина дітий круглі сироти. В цілій Центральній і Східній Европі голод і терпіння поробили дітий каліками; понівечили молоде тіло; повикручували їм руки й ноги; і лишили страшну спадщину сухіт.

Ратункові організації, зложені з лікарів і доглядачок хорих, вже працюють по всій Европі, ратуючи тих погибаючих дітий. Тисячі їх вже дістали допомогу від Червоного Хреста.

З помочю своїх відділів в Америці Американський Червоний Хрест достарчить соткам тисяч дітий в Европі одежі, яка захоронить їх від надходячої зими і смерти.

Щоб могти продовжати сю начатку вже працю, Американський Червоний Хрест закликає всіх горожан і мешканців Злучених Держав, щоб на слідуючий рік знов стали членами Червоного Хреста.

ЕЛИС АЙЛЕНД ЗАМКНЕНИЙ В НЕДІЛЮ.

Генеральний Комісар Іміграції оголошує, що від тепер іміграційна стація в Ню Йорку (Елис Айленд) буде замкнена що неділі і що в неділю не будуть не пропускати імігрантів ні не допускати публики та гостей на Елис Айленд. Розпорядження те видано в першій лінії на домагання службовників та робітників робітників на Елис Айленд, котрі здавна домагалися заведення шестидневної службі і недільного спочинку. Друге, для того, щоби зменшити кошти удержання іміграційної стації. І вреші тому що до кінця урядового року (до 30-ого червня) вже лише невелике число імігрантів має пройти через Елис Айленд, як що корабельні компанії будуть придержуватись закона і не будуть привозити імігрантів понад приписане законом число. Іміграційні власти сподіваються, що недільна перерва в урядованню на Елис Айленд не лиш не збільшить труднощів і не спричинить опізнення, а противно персонал службовий буде можна так ужити, щоби імігрантів пропускати скрше і легше.

ВЕЧІРНІ І ПОПОЛУДНІШНІ КУРСИ „Y. M. C. A."

В школах Союзу Християнської Молодіжи (Young Men Christian Association) в Ню Йорку влаштовано сего року безплатні примислові, індустріяльні, бизнесові та професіональні курсі для мущин і хлопців. Курси приступні для всіх, без огляду на вік, релігію і національність. Ходити на науку можна попол. і вечерами.

В тих же школах можна записуватися на безплатні курси англійської мови. Учити будуть кожного, хто лиш справді хоче вчитися, однаково чи він вже вміє трохи по англійськи чи ще нічого. Лиш щоби упевнитись, що нові ученики справді хочуть вчитися, вимагається від кождого, хто записується аби заплатив одного доляра, котрого йому віддадуть після скінчення курсу.

Y. M. C. A. посилає теж даром учителів англійської мови до товариств кружків, церков і т. д. коли до науки зголоситься найменше десять людей. Учитель може приходити два рази на тиждень в той час, коли ученикам вигідно.

Близші інформації щодо о всіх курсів можна дістати в найблизшім будинку Y. M. C. A. або в H. W. Anderson, 2 West 45th St., Room 1402, New York City.

ШВОБ ВОРОЖИТЬ СКОРЕ ОЖИВЛЕННЄ В ПРОМИСЛІ.

Промовляючи на на річнім конференції товариства фабрикантів фарб, Чарлс Швоб, один з найбільших фабрикантів зеліза в Злучених Державах, заявив, що на основі свого 41-літнього досвіду у фабричнім промислі він сподіється скорого оживлення американського промислу. Він навіть заповів, що в Злучених Державах буде незадовго такий рух у промислах, якої ще ніколи не бувало. На його думку, Злучені Держави перемінються сьогоче скоро у варстат фабричних виробів для цілого світа.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ВІДВІДУЄ БУРСУ СВОГО ІМЕНИ В КАНАДІ.

В пятницю 14. жовтня о 7. год. вечером митрополит А. Шептицький і єпископ Н. Будка, відвідали митрополичу Бурсу в Ст. Боніфас коло Винніпеґу. Всі студенти разом з директором були зібрані в науковій салі.

На привитаннє гостя студенти відспівали „Боже Великий єдиний". Відтак студент Ів. Кравс виголосив привітну промову від студентів, в якій висказав безмежну радість всіх студентів з приводу відвідин митрополита. Також зложив приреченнє, що студенти Української будуть зберігати традиції церкви і народу.

Потім промовив до студентів митрополит. Завізвав їх до праці, до науки, і щоби те приреченнє, яке зложили, дійсно заховували і переняли ним та щоби виробляли в собі сильні характери.

Відтак єпископ вказав на розвій Бурсі і завзивав учеників, щоби лі оукінченню шкіл, по виході з Бурсу, несли світло просвіти між нарід.

По промовах митрополит розмовляв з кождим студентом; розпитував їх про родичів, про стан науки, про росклад науки в школах на що студенти давали вияснення.

Наконець виголосив горячу промову Др. І. Карач, директор Бурси. В своїй промові він зложив від себе і заряду Бурси щиру подяку митрополитови за відвідини Бурси і сказав, що студенти Бурси є статочними, порядними, і в школі учиться найліпше з усіх учеників. Відтак пожелав митрополитови довгого віку, а студенти заспівали ґрімке Многая Літа.

Після того митрополит, епископ, капелян Бурси о. Вань, і директор Бурси Др. Карач зі своєю дружиною, удались до їдальні на вечерю.

О 9-ій год. вечером опустив митрополит Бурсу.

День відвідини припав як в 4-літні роковини посвячення Бурси. Всі ученики були сильно зворушені словами митрополита і єпископа. Ті відвідини позістануть на все глибоко записані в серцях студентів.

ПРИЇЗД ДО АМЕРИКИ ВИЗНАЧНОГО АНГЛІЙСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА.

В четвер приїхав до Ню Йорку на кораблі Адриятику англійський письменник Г. Г. Велс. Він думає поїхати до Вашингтону, щоби там бути підчас конференції для зменшення узброєння.

Г. Г. Велса знають широко у світі з його фантастичних романів, з котрих богато було переведено майже на кожду культурну мову. Недавно він наробив шуму у світі своїми споминами про свій тритижневий побут в Росії, на основі котрого він брався розбирати ціле замотане питання російської політики. До Америки приїзджає він уже у друге; перший раз був він тут в 1906 році.

РАДА ЛІГИ НАРОДІВ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД АЛІЯНТІВ ВИРІШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТАНОВИЩА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ

ПРЕЗИДЕНТ РАДИ ЛІГИ НАРОДІВ, ГРАФ ІШІ, ВИКОНУЮЧИ ПОСТАНОВУ РАДИ, ВИСЛАВ ДНЯ 2. С. М. В СІЙ СПРАВІ НОТУ АЛІЯНТСЬКИМ ВЕЛИКИМ ДЕРЖАВАМ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 15. жовтня. — Президент Ради Ліги Народів, граф Іші (представник Японії), на основі звісної резолюції, принятої Збором Ліги Народів дня 27-го вересня с. р., в справі Східної Галичини, і на основі пізнійшої постанови з дня 2-го жовтня с. р. Ради Ліги Народів, вислав тогосамого дня (2. жовтня, 1921) слідуючу ноту до правительств великих аліянтських держав:

ЗБІР ЛІГИ НАРОДІВ ВИСЛОВИВ СВОЄ БАЖАННЄ, ЩОБИ РАДА ЛІГИ НАРОДІВ ЗВЕРНУЛА УВАГУ АЛІЯНТСЬКИХ ВЕЛИКИХ ДЕРЖАВ НА ПОТРЕБУ ВИРІШЕННЯ В НАЙБЛИЗШІЙ БУДУЧИНІ ПОЛІТИЧНОГО СТАНОВИЩА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

ІШІ, Президент Ради Ліги Народів.

НОВІ АРЕШТОВАННЯ У ЛЬВОВІ.

БЕРЛІН, 12. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — „Руспрес" повідомляє, що в звязку з замахом Федака у Львові переведено богато нових арештовань.

У числі арештованих — голова Наукового Т-ва Ім. Шевченка др. Василь Щурат, проф. Михайло Галущинський, судовий радник Я. Кивелюк і студенти Годян і Ластовицький.

У помешканні союзу українських соціялістів „Воля" переведено ревізію. Арештовано 7 участників наради, яка в той час відбувалася в „Волі".

Варшавський кореспондент париського видання „Ню Йорк Геральд" подає явно-брехливу звістку, ніби поліційне слідство в справі замаху Федака встановило, що замах був наслідком большевицької змови. Нічого подібного слідство не могло встановити, бо Федак нічого спільного з большевизмом не мав.

СПРАВА СТ. ФЕДАКА.

БЕРЛІН, 14. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — Слідство в справі замаху провадить комісар поліції Кайдан. Він переслухує цілий ряд осіб і старається видобути як найбільше зізнань. Поліційне слідство по скінченню буде відставлене разом з арештованими до карного суду.

Крім вже згаданих у попередніх звістках арештовано ще в Золочеві трох академиків, призвища яких невідомі.

Дня 4. жовтня арештовано у Львові разом з радником Іваном Кивелюком студента Степана Коцюбу.

Дня 7. жовтня арештовано студентку Ірену Макухівну.

КЛОПІТ УГОРЩИНИ З КАРОЛЕМ ГАБСБУРГОМ, КОТРИЙ НЕ ХОЧЕ ЗРЕКТИСЯ ПРЕСТОЛА.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 27. жовтня. — Угорське правительство одержало нині коротку ноту від аліянтської Конференції Амбасадорів в Парижі, в якій є домаганнє, щоби Кароль Габсбург сейчас зрікся прав до угорської корони. Коли се не станеться сейчас, то аліянти не будуть противитись військовій акції „малої антанти" (Чехословаччини, Румунії і Югославії) проти Угорщини.

Ся нота поставила угорське правительство в прикре положеннє. Кароль добровільно не хоче уступити, а давня угорська конституція не містить жадних застороґ для усування угорського короля з престола. Дзятого правно Кароль є ще далі королем Угорщини.

АКЦІЯ КОНСЕРВАТИВНИХ ПОСЛІВ ПРОТИ ПОЛІТИКИ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА.

ЛОНДОН, 28. жовтня. — Сорок членів палати громад (низшої палати британського парляменту) підписало внесеннє, щоб розвести дебату над політикою премієра Ллойда Джорджа у їдношенню до ірляндської справи. Се є заходи проти премієра зі сторони юніоністів (консерватистів), котрі хотіли-б підкопати його значіннє. Дебата має бути в понеділок. Одначе, як видно з голосів преси, і в сій дебаті Ллойд Джордж осягне побіду.

БОЛЬШЕВИКИ ПРИЗНАЮТЬ ЦАРСЬКІ ДОВГИ.

КОПЕНГАҐА, столиця Данії, 27. жовтня. — Тутешний дневник „Соціял Демократен" одержав депешу з Ревалю, столиці Естонії, що Макс Літвінов, голова большевицьких леґацій заграницею, заявив:

„Ми повідомили Англію і Францію, що БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ГОТОВЕ ПРИЗНАТИ ЦАРСЬКІ ДОВГИ ЗАГРАНИЧНИМ КАПІТАЛІСТАМ, але вони рішучо мусять з большевицьким урядом умовитись про способи, як мають відібрати свої довги".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, inc
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧОМУ КАНАДА ОБСТОЮЄ ПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ?

Львівська польська часопись „Ґазета Поранна" доносить, що в розмові з представником Польщі на Зборі Ліґи Народів в Женеві, Смоґоржевським, Догерті, делеґат Канади, автор відомої інтерпеляції в справі Східної Галичини, так пояснив мотиви свого вчинку:

Лежить в інтересі цілої Европи, щоби вирішити остаточно справу Східної Галичини. Крім сього я маю на меті згляди внутрішньої політики Канади. В Канаді находиться значна українська кольонія, яка є дуже пожиточним чинником і вона зверталась кілька разів до канадійського уряду, щоби інтервенював в справі Східної Галичини.

НОВА СПОВІДЬ ЛЕНІНА.

Послідними часами Ленін тільки й робить, що сповідається. Сповідався недавно на комуністичнім конґресі, сповідався на других зїздах, а напослідок зробив собі сповідальницю з большевицької газети „Правди". Звідки взялася така охота до сповідання, трудно сказати. Кажуть, що від того, що примусовий піст дійшов уже навіть до большевицьких комісарів, а з постом прийшло звичайно бажанне висповідатися. Чи правда воно, чи ні, досить, що Ленін сповідається. Сповідається при всякій нагоді. Не дивиться на час, байдуже йому місце, аби лише висповідатися.

В своїй статті в „Правді" сповідається Ленін з одного гріха, а то бажання завести в Росії комунізм. Вихваливши під небеса успіхи партії комуністів, Ленін заявляє, що головної цили комуністичної партії, заведення комунізму в російськім селі, большевикам не вдасться осягнути. Він каже, що большевики в Росії знесли февдалізм (так він називає велику земельну власність), і завели демократію (ту проклятy комуністами буржуазну видумку), і то завели більше демократії, як західно-европейські краї, і землю розпарцелювали межи селян, але комунізму російському селянинови таки не нащіпили. На думку Леніна комунізму в селянській Росії завести не дасться. На його погляд се неможливо, і Росія буде мусіти ждати ще на комунізм довго-довго, може десятки літ. Комуністичний рай, котрого перші початки світ мав нагоду оглядати в Росії за послідних три роки, знов відложений на неозначену далеку будучність, хто знає, чи на московський місяць.

Так говорить той самий Ленін, котрий ще недавно закликав увесь світ іти слідами Росії і заводити у себе большевицькі порядки (властиво безпорядки). Той самий Ленін, котрий звав буржуазним наймитом кождого, хто на три роки перед ним сказав, що комунізм в Росії неможливий. Той самий Ленін, що вивішав сотки тисяч людий за те лишень, що вони бачили на довго перед ним те, що він в своїм засліпленню не вірив, поки не змірив.

Підчеркуючи нині Ленінове покаяння, мусимо підчеркнути також ще один факт. Нігде в світі се неможливо, щоби людина, яка поповнила таку похибку в самій основній первопідставі своєї політики, могла на далі лишитися при кермі уряду. В кождім инчім краю, навіть в найбільше самовладній країні у світі, чоловік, що так грубо перечислився в своїх рахунках, як Ленін, бувби знесений з політичної сцени раз на все. З Леніном не те. Він далі лишається при правлінню, далі буде вести самовладно політику великої держави від Чорного Моря по Біле, від Збруча по Камчатку. Чому се приписати? По части тому, що московський народ привик, щоби ним по царськи правлено. Але в більшій мірі тій гнучкости сумління, з якою Ленін та його товариші потрафлять відкликати свої найдорожчі науки, валити свої найсвятійші правди, лизати те, що самі наплювали. Всю політику Леніна ціхує крайний опортунізм. Він і жмінка його прислужників дбає лише за одно: якимби робом удержатися при владі, сидіти далі і поганяти далі російським народом. Як до сього треба було обіцяти російському мужикови хліба, мира і землі, то він її обіцяв. Треба було для сього виповісти війну Україні, Грузії, то він її виповів. Треба було зробити мир, зробив. Треба було відпекатися комунізму, він відпекається усього, коби лише при владі лишитися. Треба завести назад капіталізм, він і се заведе. В нього на словах раз мир, раз війна; раз комунізм, раз капіталізм; раз братерство народів, то знов „єдіна, неделімая Расея". Але в серци в нього все одно: жадоба влади, правління людьми за всяку можливу ціну.

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ ЗАБОРОНИЛА ВИДАВАТИ „УКРАЇНСЬКИЙ ВІСТНИК".

(Від власного кореспондента).

Я вже нераз писав, як важко живеться українській пресі в Галичині під цензурою польської окупаційної власти.

Ось найновійший факт: Польська поліція у Львові заборонила видавати „Український Вістник", щоденний часопис, орґан української народньо-трудової (давнійше національно-демократичної) партії.

В своїй заборонї, яка носить дату 27. вересня 1921, президія дирекції поліції у Львові пише — очевидно по польськи:

„Стверджено, що Шановна Редакція в останнім часі містить у своїм часописі статті, в яких виступає надзвичайно аґресивно як проти чинників польської адміністрації в східній Малопольщі, так взаґалі проти польської суспільности. Доказом сього є постійні судові конфіскати, які майже щодня повторяються. Тому, що найочевиднійшою цілю такої тенденції є бажанне зогидити адміністрацію і викликати серед українського населення ворожий настрій до всего, що польське, тому дирекція поліції на основі § 7. III. закона з 5. мая 1869, Вістник державних законів ч. 66, завішує з нинішним днем видавництво дневника „Український Вістник".

Як бачите, польські грабіжники напали на українську землю тай мучать український нарід уже третій рік так, як ще ніде ніколи не мучив нарід народу, а коли український часопис посміє про се слово написати, то його конфіскують і забороняють.

Як тільки польські грабіжники 1. падолиста 1918 впали до Львова, зараз заборонили видавати тодішний орґан української національно-демократичної партії „Діло", найстарший український щоденний часопис, який виодив від 1880 р. Сама назва сього часопису так була зненавиджена Поляками, — очевидно, за його оборону української справи, — що польські окупаційні власти таки не дозволили видавати „Діло" на ново.

Аж під кінець 1919 р. замість „Діла" почав виходити щоденний часопис „Громадська Думка". Одначе не продержався навіть року, бо вже в літі 1920 польська поліція його закрила.

Ще коротше життє мала „Українська Думка", яка почала виходити замість „Громадської Думки". Львівська поліція заборонила її вже по кількох тижнях.

початком сього року на місце „Української Думки" почав виходити „Український Вістник". Вийшло всего 198 чисел, і польська поліція знов видала заборону. А як жилося „Українському Вістникови" під цензурою польської окупаційної власти, видно з того, що на 198 чисел **104 числа були сконфісковані.**

Що український часопис, який хоче сповнити свою задачу, себто обороняти український нарід, мусить — говорячи словами польської поліції — „виступати аґресовно як проти чинників польської адміністрації так і проти польської суспільности, се ясне. Польська адміністрація і польська суспільність — се ті грабіжники, які напали на українську Галичину і катують український нарід. Чи український часопис може на се мовчати?

Та дуже мылиться польська поліція, коли думає, що заборонивши український часопис, перешкодить ширенню ворожого настрою серед Українців до Поляків. Сього ворожого настрою не потребує аж ширити український часопис, **бо його ширять самі Поляки.**

В українській Галичині нема ані одної української родини, яка не зазнала би кривди — і то страшної — від польських грабіжників. Одним згинув батько або муж або брат або син, обороняючи рідну землю від польських наїздників, инший згинув у польській неволі, ще инший на польській шибениці, инший знов вернув калікою, ще иншого викинули Поляки зі служби на голодну смерть і так далі без кінця. Нема української родини, яка не мала би причини бачити в Поляках найбільших ворогів як своїх власних так і цілого українського народу, яка не горіла би бажанням пімсти на польських грабіжниках як за свої кривди так і за кривди цілого народу.

В таких відносинах заборона українського часопису тільки ще скріпить ту ненависть, яку мусить мати весь український наріг до всего, що польське.

Так, до всего, що польське! Бо всі Поляки, без ріжниці партій, показалися такими ворогами українського народу, його свободи й незалежности, що український нарід мусить кождого Поляка уважати своїм ворогом і катом.

* * *

Після закриття „Українського Вістника" остав у Львові тільки ще один український щоденний часопис, соціяльно-демократичний „Вперед", який польська цензура також щодня конфіскує.

Гайдельберг, 3. жовтня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ ПРО АКТ 25. ВЕРЕСНЯ У ЛЬВОВІ.

(Від власного кореспондента з Европи).

„Ґазета Поранна", з 27. вересня, приносить телефонічну допись Ант. Садзевіча п. з. **„Причини замаху".**

Політичне значінне замаху основується на тім, що єсть він вислідом хиткої і нерішучої політики польського правительства супроти Русинів (!)

Проваджено політику угодову (добра угода?!), випущена з вязниць всіх українських злочинців з часів попередньої боротьби, багато принято навіть до урядів (яка ласка!), толеровано явну, антипольську пропаґанду а навіть антидержавну української преси (а конфіскати?), натомісць переслідувано конфіскатами польську народну пресу (?). Змагання поліції, дефензиви й инших орґанів публичної безпеки були спрямовані в напрямі здавлення польського „народового" табору, котрий підозрівали о якісь видумані заговори, а діяльности Русинів (?) не контролювали як слід!

Замах Федака єсть обчислений на ефект для заграниці. Можливо, що це перший пляновий акт терору в момент, коли справа Східної Галичини (отже не Малопольскі!!) має увійти на порядок дневний Ліґи Народів. Терор цей ґадають Українці перевести в порозумінню з Німцями й обльшевиками (більше ні з ким?)

У Львові на кілька днів перед замахом бачили ми „Василя - Вишиваного", Габсбурґа, котрий порозумівввався з індивідуами, що говорять по російськи і по німецьки".

Ця телефонічна допись характеризує тон, у який вдарили польські ґазети з приводу „атентату" Федака.

Замісць поробити поважні висновки в напрямі уздоровлення польсько-українських взаїмен, польські письмаки тримаються давної своєї методи: **брешуть, денунціюють і дальше провокують.**

Вшехпольська преса, як бачимо, хоче при тім огни спечи свою печеню. Накидається на дотеперішне правительство, польське, що воно мовляв, було надто лаґідне супроти Українців і предкладає свою власну оферту, оферту випробованих катюґів. Та ми сумніваємося, чи тая оферта буде принята. Колиб це сталося, то наступивби вибух, котрий захитавби раз на все дряхлі основи польської Речі Посполитої.

Яка це правда отся поблажливість, на те можуть відповісти галицькі тюрми, начинені українськими жертвами, і гуцульські гаразди і мовчаливі стіни наших товариств і непосвячені могили наших героїв, що полягли в обороні прав і свобод свойого народу.

А на заміт протеґовання української преси, досить пригадати, що оден тільки „Український Вістник" на 150 чисел мав 100 нумерів сконфіскованих.

Польська цензура взяла таким чином рекорд над усіми цензурами світа. Взагалі це мабуть одинокий рекорд, який Польща може записати на свій рахунок, коли не числити туди злодійств, грабіжий та хабарництва здеправованих і збідованих урядників польських.

Брехня це одинока оружже, яке осталося шовіністам польським. Валюта, державний престіж, культурність і тим подібні вальори вже давно пішли в них — в дубину!

Як гарно інформує польська преса своїх читачів видно з її донесення, що Стефан Федак есть сестрінком Мирослава Січинського. Кум бабі вуйко! Батько Мирослава Січинського був парохом у Стопчатові під Коломиєю, а батько пані Федакової, мами Стефана, був парохом в Угриню на Поділлю. Де Рим, а де Крим? — пане Садзевіч!

Але коли на це пішло, то най знають вшехпольські гієни, що в оротьбі з польською нахабностю ми всі собі не нестрінці, а рідні брати, — весь український народ, крім виродів з „Рідного Краю".

Цей недоносок польського імперіялізму, гідний своєї мами, марки польської і свого батька, польського жандарма, має тепер гірку годину. Обливається горячим потом, щоб показати себе більше польським ніж Поляки.

В числі з 27. вересня сповіщає своїх фікційних, або в найкращім разі примусових читачів, що **„Пан Начальник Польської Держави Пілсудскі уникнули смерти" і що „Рідний Край" осуджує різко іменем нашого селянства такий спосіб політичної оробтьби".**

Пане Яцків, яке і де воно, те ваше селянство? Скажіть уже раз, покажіть його! Хочемо знати, чи ви справді маете хоч десятьох таких хрунів, як ви! А поки що сміємо стояти на свому, а саме, що українське селянство осуджує не Стефана Федака, а польську нахабну політику, польські державні злочини, польські акти терору і знущання над українською землею і над українським народом, а разом з тим і вас, щей куций, задрипаний хвіст, що волічеться за плащом польського ката.

Зрозуміли?!

На—ський.

ЯКА МАЄ БУТИ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА?

Віденський тижневик „Воля", яка тепер зветься **„Воля України"**, містить цікаву передовицю п. з. **„Три програми"**, в якій обговорює справу української **держави і програм** всіх політичних **партій**, як вони хотіли-б будувати ту державу.

До дискусії на сю тему подаемо отсе згадану статтю ґазети „Воля України":

Та стаття звучить:

ТРИ ПРОГРАМИ.

— В Христа віруєш? — питав Кошовий Отаман.

— Вірую, Пане Отамане! — одповідав козак.

— І в Тройцю Святую віруєш?

— І в Тройцю Святую вірую!

— А в Церкву Христову віруєш?

— Вірую, Пане Отамане!

— Ану, перехрестись!

Козак хрестився.

То йди записуйся, в який сам знаєш курінь...

Так колись приймали козаків до славного огнища української державности — до Січі Запорожської... Так бодай списав великий наш (хоч і не наш!) писменник отой обряд. І там було все, чого вимагав історичний момент.

Був яскраво окреслений тогочасний національний ідеал, за який треба було боротись до останньої каплі крови; була присяга...

* *

І дивна річ! Через триста років в Києві заснувалось Товариство, в 1907 році, що таксамо яскраво і таксамо коротко окреслило, в трох постулятах, національний український ідеал того часу:

— Чи віруєш в народ Український?

— Вірую, панове!

— Чи віруєш в його мову — в школі, в церкві, в суді, в установах громадських та державних?

— І в мову вірую, панове!

— Чи віруєш в автономну Україну в федеративній російській державі?

— Вірую, панове!

— Ану, перехрестись...

І не було в тому Товаристві ні Есе-ефів, ні Ес-деків, ні Есерів... Або вірнійш, — вони були всі там, тільки спільний національний прапор підносили вони вище свого партійного, тільки всі вони обєднали свої сили, щоб спільно боротись за український національний ідеал того часу.

* *

Промайнуло ще... не триста а тільки десять років, алеж яких років?! Що варті, може, тих трохсот, — бо велика всесвітня війна струснула всіми народами землі; струснула вона і народом українським і розбудила його до свідомого національного життя...

І прокинувся народ, і впала полуда з його очий, і розірвалася завіса; одчинились нові простори; замаячіли нові ідеали: і накреслилась нова програма — такасама коротка, яскрава, як перші дві, — і також у трох поступатах.

— Чи віруєш в народ Український та в його Установчі Збори?

— Вірую, панове!

— Чи віруєш в Державу Українську, — Суверенну та Незалежну?

— Вірую, панове!

— Чи віруєш в Соборну Україну в її етноґрафічних межах?

— І в Соборну Україну вірую, панове!

— Ану, перехрестись! ..

Оце знову програми для всіх партій, течій і напрямків української думки, — для всіх верств українського громадянства!

І коли всі, у кого тільки жевріє іскра святого патріотичного огню, одною лавою станут коло тої програми, — перемога буде забезпечена.

Алеж яка буде там **форма державности** — конституційна монархія, Гетьманщина, Народня Республіка, Радянська Республіка?!

Українська Держава—суверенна і незалежна, без Москаля та без Ляха... Тут і зміст і форма. А все інше — деталі подробиці, які поволі будуть вироблені державним розумом українського народу.

— Алеж страшно вимовити: **Монархія!**... — скаже збентеженій Ес?еф, або Ес-дек...

— Алеж страшно вимовити: **Радянська Республіка!!!** — з жахом скрикне Ен-ер, або хлібороб-демократ.

Отже так, **коли, чи Монархія, чи Радянська Республіка,** — тільки **форми державности Української Держави, дійсно незалежної та суверенної, — так жахатись нема чого!**

Коли яка з тих форм відповідати-ме вдачі, хисту та бажанням українського народу, тоді — так тому й бути...

Коли ні, український народ знайде якусь іншу форму для своєї державности, одкинувши ту, що була йому приділена штучно!

* * *

Не будемож, панове, забувати про той час, ще такий недавній, коли всі ми були під брудним чоботом московського царя та його московської зграї.

Та не забуваймо і про тяжкий чобіт московського большевика, під яким вже три роки пручається український народ!

Не будемо сперечатись покищо про те, яка форма державности найбільш личить українському народові, а обєднаймось коло такої, яка в цей момент найпевнійше та найшвидше може бути зреалізована!

ДО ВПОВ. ПП. ЧЛЕНКИНЬ У. Н. СОЮЗА.

Декотрі членкині У. Н. Союза домагаються зчаста у своїх відділових урядників висилання їм орґану „Свобода", обстоюючи при цім, що їм орґан „Свобода" належиться як і членам мущинам.

Для пояснення цього незрозуміння членкинями, подається до відома і пригадується їм ухвалу Конвенції, якою звільнено всіх членкинь-женщин від плачення місячного додатку 30 цнт. на оплату орґану а пізнійшою ухвалою Гол. Уряду У. Н. Союза дозволено членкиням-женщинам передплатити „Свободу" впрост від Видавництва за таку саму ціну, яку кождий член-мущина мусить заплатити через цілий рік, то є $3.60. Цю суму можна розділити на два півроча, але кожде півроче мусить бути оплачене згори.

Повисша ухвала як і дальші зміни були друковані в протоколах з засідань в „Свободі" і кожда членкиня може про це переконатися.

Передплачування „Свободи" не є обовязкове і воно є злишне у випадках коли муж членкині є рівнож членом У. Н. Союза і оплачує враз з місячними вкладками орґан „Свободу" та дістае її в одну хату.

Це одначе не повинні членкині, самотні женщини, уважати за річ якою вони не малибся інтересувати, бо вони будучи звільнені від плачення на „Свободу" через відділ, можуть ті гроші вислати на передплату „Свободи", а цим покажуть, що вони цікавляться українським життєм.

Видавництва „Свобода".

З ХОЛМЩИНИ.

Домагання рідної школи.

В селі Селиськах на одному засіданню селяне винесли слідуючу резолюцію:

„По прочитанню статті VII. мирового трактату в Ризі і відносних статтей конституції польської річипосполитої, які обговорюють права народніх меншостей в Польщі, зібрання постановило звернутися до міністерства освіти з просьбою о введення в школах викладової мови української, а навчання в школі православних дітей православної релігії особами тоїх релігії".

Це домагання людности відділ повітового соймику в Замостю в відношенню до ґмінного уряду назвав „безсенсовнем". — В Хмара.

Котра віра краща?

Громадянин Маньківський, із села Плисків, холмського повіту, дня 8. вересня, пішов косити в поле, не знаючи, що в цей день є римо католицьке свято. Це побачив поліціянт з Раколуп Ізер і побив прикладом Маньківського за це, що він як православний сміє косити в римо католицьке свято. Поліціянт так сильно побив Маньківського, що сей непритамний упав на землю.

Церковні справи.

В селі Переспа, томашівського повіту, замінили католики православну церкву на костел. Делеґати православного населення їздили навіть до Варшави, але без успіху. Католики напали на церкву з сокирами і на очах православних порубали і знищили церковні річи. Православні Українці правлять богослуження на цвинтарі.

ОСІНЬ.

Сумна ти, осени, сумна
Звичайними роками,
А нині смуток твій до дна
Являєсь перед нами.

Сумна ти пусткою ланів,
Природи нищетою,
Заплакана слізми дощів,
Зажурена імлою.

А нині, осени, ти йдеш
Вже не сумна, — розбільна!
На голові волосся рвеш
І виеш божевільна.

Богдан Лепкий.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ В АМЕРИЦІ!

Польща засудила народ Галицької України на смерть.

Напавши на неї, вона рішилась ужити всіх, навіть найбільше злочинних способів, щоб її знищити; щоби через кольонізацію та насильне польщеннє перемінити її в польську кольнію, яка раз на все творила би складову частину польської держави. До сього Польща має готові пляни, з якими вже навіт цілком не криється, і які вже зачала переводити в життє. Як колись небіжка Польща або царська Росія, таксамо теперішня Польща, не оглядаючись на цілий культурний світ, з яким хотіла би мати зносини, від якого сподівається помочі й охорони, — іде середньовічним брутальним і злочинним розбоєм проти зломаного на силі нападеного українського народу в Галичині.

Український нарід в нашому старому краю не приняв того ляцького нападу і розбою спокійно і з покорою. Ні, він приняв його як визов до боротьби і став до боротьби. Ту боротьбу він веде безупинно і від неї не відступає ні на крок. І він від неї не відступить, поки не осягне повної побіди.

Але всім нам звісно, що та боротьба українського народу в Галичині проти Польщі є нерівна.

З одної сторони стоїть закутий 4-міліоновий народ, в якого краю є 300000 польської армії, — а з другої сторони проти нього стоїть польська держава, 16 міліонів Поляків, 1 міліон польського війска, з якого — як сказано — в самій Галичині є 300000, а також податки держави, і навіть податки, здерті з Галицької України.

Галицька Україна на міжнародній арені не може вести боротьби проти польської наїзниці безпосередно. Остаючи під наїздом, вона не може виконувати своєї державної організації і яко така не може безпосередно зноситися з великими аліянтськими державами, котрі, згідно з постановами сен-жерменського мирового договору, є правними господарями і розпорядчиками Східної Галичини.

Одначе Галицька Україна має своє правне, леґальне правительство, яке має власть з волі і вибору цілого народу. Се правительство дра Евгена Петрушевича, яке від часу наїзду Польщі на Галичину, остає поза межами того краю і так має змогу обороняти Галицьку Україну на міжнародній арені, а зокрема перед аліянтами, котрі головно одвічають за теперішню недолю нашого рідного к аю.

Мусимо совісно признати, що правительство дра Евгена Петрушевича свій обовязок і своє завданнє сповняло і далі сповняє чесно, завзято і з повним достоїнством. Воно обороняло й обороняє дальше свій рідний край серед найтяжших відносин. Кожде правительство, котре хоче виконувати свою діяльність, мусить мати на се фінансові засоби. Ті засоби можуть походити лише з податків. Але коли правительство, як правительство Петрушевича, є на чужині, а край, котрий воно заступає, є під окупацією ворога, то про жадні податки нема бесіди. Може бути тільки самохітне народнє оподаткованнє. Таке оподаткованнє годі перевести в Галичині, бо польські наїзники не допустять, а, впрочім, старий край є знищений та зубожілий і останні центи його забирає силою Польща та уживає їх проти здертого народу.

В такому положенню українське правительство Галичини мусіло би зминути свою діяльність, а тоді Польща перед світом сказала би, що вона осталась одиноким представником Галичини. Се було би нещастє нашого рідного краю. Бо поки він має заграницею свого правного і виборного представника, поти має оборонця, але з хвилею упадку того оборонця, він був би кинений на ласку і неласку наїзника.

Досі сей оборонець, се правительство дра Евгена Петрушевича постійно, послідовно і безупинно обороняє галицьку Україну. Воно не тільки повідомляє аліянтів і ширший світ про всі злочини, яких Польща допускається над українським народом, але стоячи твердо і непохитно при домаганню увільнення Галицької України з польського ярма, воно вже осягнуло деякі успіхи.

Найпершим і найважнійшим успіхом правительства Петрушевича є те, що воноударемнило всі заходи Польщі, аби аліянти признали їй Східну Галичину.

Другим успіхом є те, що правительство Петрушевича перебило многі польські заходи у Франції і в Анґлії, щоби обдовжити Галичину в користь польського скарбу.

Дальшим успіхом є заява Ради Ліґи Народів (яка складається з представників: Анґлії, Франції, Італії і Японії), і опісля правительства Великої Британії, що Східна Галичина не належить до Польщі, але тільки остає під хвилевою військовою окупацією польської держави.

Се тільки найважнійші головні успіхи, які лише отворили нашому краєви шлях до визволення. Тим шляхом треба іти дальше. І наше правительство іде. Іде вперед, не спотикаючись, ані не уступаючи.

На його діяльність і на успіх тої діяльности є надія нашого рідного краю, з яким правительство Петрушевича стоїть в постійних зносинах (тільки провокатори кажуть, що се неправда, бо їм ходить о викриттє і перерваннє сих зносин).

Аж тут приходить питаннє: Бути або не бути українському правительству Галичини. Ізза недостачі фондів воно мусіло би замкнути свою діяльність і так як перестати істнувати, на шкоду нашого народу, а на користь Польщі.

В отсьому прикрому положенню воно звернулось до американських Українців о поміч, о позичку на продовженнє діяльности правительства Галицької України. Склалось так, що ті Українці, котрі через польські переслідування і через біду, спричинену ляцьким шляхотським панованнєм, покинули рідний край, тепер є на волі, в Америці і можуть виручити своїх братів, котрі стогнуть під багнетами ріжкатого польського війска, і дати їм поміч у найбільшій потребі. У хвилі, коли правительство нашого рідного краю, осталось безпомічне, може поспішити йому на поміч американська Україна і подати свою руку, сею дорогою подаючи руку нападеним браттям і сестрам в Галицькій Україні.

Длятого правительство Петрушевича розписало свою позичку в Америці і звернулось до усіх тутешніх Українців о загальне підпиртє. Воно сподівається і вірить, що ми таксамо як і старий край хочемо, аби Галицька Україна була самостійною вільною державою і потім злучилась з Дніпровою Україною. І в тій вірі звернулось до нас о поміч.

Ми маємо дати відповідь. Або хочемо визволу нашого краю з ляцького наїзду і зорґанізувати його в самостійну вільну державу і тоді з усіх сил підіпремо позичку; — або приймаємо польську неволю, зрікаємось української державности і тоді не підіпремо позички.

На нашу відповідь жде нетерпеливо не тільки правительство Петрушевича. На сю відповідь жде наш старий край, бо він знає, яку він вже зложив жертву для своєї державности, а хоче ще знати, яку жертву ми, американські їх браття, зложимо для сеї великої цили народу. Наш старий край хоче знати, чи ми з ним, чи проти нього а з Польщею.

Наша відповідь буде небавом знана в цілім світі. Перша Польща її розтрубить по світі. Як ми не сповнимо надій Галицької України, то Польща перша їй перекаже, що ми не підпираємо визвольної боротьби українського народу. Вона се скаже також і цілому світови і поки зможе, поти буде се використовувати проти українського народу. Але як ми сповнимо надії нашого рідного краю і не тільки підпишемо позичку, але перепишемо її, то хотяй Польща буде про се мовчати, але сама подія та буде свідчити проти неї і сама вона заговорить голосним звуком про наще становище до рідного краю і до Польщі перед нашим рідним краєм, перед Польщею, перед аліянтами і перед цілим світом.

В жадного чесного Українця в Америці, котрий вірить у свою вільну державу, і котрий признає вільних українських горожан, а не признає Українців рабів польських і невільників, — не може бути в сій справі двох думок. Він повинен без вагання відповісти, так як кождий Айриш каже, що воля його рідного краю є його щоденним життєм, і він повинен і гроша і труду посвятити на сю ціль, і тепер і коли тільки буде потреба, поки боротьба українського народу не увінчається повним успіхом.

Ми віримо, що так є: що сотки тисяч американських Українців мають тільки ту одну відповідь нашому рідному краєви та його ворогови і катови — Польщі.

І тому кличемо:

Покажім ділом свої почування і розкупім Бонди Національної Позички!

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

С. ЯДЛОВСЬКИЙ, предсідатель. **І. КАШТАНЮК**, секретар.

ЗА ПРОВИДІНЄ:

о. **МИХАЙЛО КУЗІВ**, предсідатель. **М. КУЗЬМАК**, секретар.

ЗА ЗГОДУ БРАТСТВ:

Ю. ХИЛЯК, предсідатель, **А. ТАРАС**, секретар.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ГР. КАТ. ДІЄЦЕЗІЮ:

о. **ПЕТРО ПОНЯТИШИН**, Адміністратор.

ЛОЖИЮ І КЛЕВЕТОЮ.

(З віденського „Українського Прапора").

—o—

Сим разом виїхали Поляки з Женеви — побиті, бо лож і клевета не дописали.

Не дописала їм справа Вильна, бо виказалося, що польська меншість повстаннєм Желіґовского хотіла загарбати литовську область; не зважаючи на протести польського делеґата п. Ашкенази, принято литовську державу в члени Союза Народів, відсилаючи польське населеннє Литви під охорону закона про національні меншости. При сій нагоді виявилася наглядно нетерпимість Польщі супроти других націй та її жадоба панowання на чужих територіях ложею і клеветою. Тому делеґати Союза Народів уважали за вказане пригадати Польщі, що вона відродилася силою права самовизначення народів та що таке саме право мають також инші народи, що не хочуть бути Поляками.

А справу Горішнього Шлеська розважила Рада Союза Народів в Женеві зі становища охорони інтересів польської меншости супроти німецької більшости. Отсе недокінчений другий акт польського забору при помочи повстання п. Корфантого. Тут присмирніла вже польська делеґація, заявляючи облесно, що вона вірить у справедливість Ради Союза Народів...

Та на зборі Союза Народів виступив ще третій акт польської заборної політики; в справі Східної Галичини. Збір Союза Народів ухвалив одноголосно внесок делеґата Канади міністра Догерті, аби приспішити вирішеннє державного стану Східної Галичини. Польський делеґат п. Ашкенази мовчав, бо не мав смілости виступити перед збором представників народів світа з очевидною ложею, мовби справа Східної Галичини була вирішена та мовби ся територія належала до Польщі. Отсе значить: Збір Союза Народів ствердив прилюдно, що Східна Галичина не належить до Польщі та що її політичну долю має в найблизшім часі вирішити Найвища Рада Мирової Конференції.

Але що тимчасом виробляє Польща як військовий окупант в нещасній Східній Галичині? Защо та страшно переслідує вона й нелюдським способом винищує українське населеннє, як не зате, що Українці не хочуть признати неправди, мовби Східна Галичина належала до Польщі та не хочуть і не можуть прийняти неістнуючого польського горожанства на галицькій землі?! А польська преса і польська пропаганда за кордоном осмілюється безлично голосити, що Східна Галичина належала, належить і буде належати до Польщі та що українські студенти, підбурені політичними десперантами, не хочуть узнати польського горожанства і з сеї причини не можуть бути допущені до студій у львівськім університеті! Отсе те страшне й нечуване в світі насильство ложі над правдою і правом! І тому ми мусіли домагатися приспішення у вирішенню нашої справи. Отсе обовязані вирозуміто побідні держави Антанти як нашу тяжку боротьбу більшости населення проти безправств польської меншости населення Східної Галичини.

Разом з ложею йде в Поляків клевета супроти визвольних змагань українського народу. Клеветою більшевизму виєднали Поляків в 1919 р. від Найвищої Ради військову окупацію Східної Галичини. Відтак держави Антанти переконалися, що там нема ніякого більшевизму. Отсе ствердила навіть більшевицька делеґація на мировій конференції в Ризі 1920 році. А тепер з нагоди політичного замаху українського студента Степана Федака у Львові закривають Поляки сей акт протесту поневоленого народу червоним рядном більшевицької орґанізації, щб тим фалшиво виказувати потребу їх військової окупації у Східній Галичині і якнайбільше припізнювати вирішеннє нашої справи. Та їм се не вдасться навіть при помочи польської влади у Львові!

На отсей облудний крок польської клевети мусимо вчасно звернути увагу культурного світа. Ми певні, що великі держави Антанти не дадуться вдруге обманути польській брехні і клеветі. Тому спокійно стаємо на суд перед народами світа!

Мимо цілого велитенського розвитку нинішної техніки мусять сухопутні шляхи: гостинці, зелізниці, навіть лінії воздушної лучби числитися з фізично-ґеоґрафічними відносинами. З того боку найгірше поставлена Румунія. Коли не згадувати про чудовий дунайський водяний шлях (нині уміжнародовлений), вона не дуже то надається а лучбовий поміст поміж Заходом і Сходом Европи. Карпатська дуга сама на румунській території найбільше суцільна й перехід з Румунії на Україну утруднений налегко перехідними ріками й ярами. Латвія, Естонія, Фінляндія (не згадуючи вже про се, що межують тільки з північною, біднішою частиною Східної Европи), не надаються на помости для простолійної сухопутної лучби, бо Західна Европа має з ними безпосередну сполуку тільки морем. Одиноко вигідними переходовими транзітовими краями для сухопутної лучби Заходу і Сходу Европи являються: Литви (південна), Біла Русь, Володимирія (Підляше, Холмщина, Поліссє, Волнь), Галичина. Спритні держави мужі Польщі відразу се збагнули й новозбудована польсьа держава, користаючи зі „смутного времени" на Сході Европи, положила свої лабети на ті всі землі, так важні для европейської лучби. Суто допомогла їм у тій роботі тупоумність деяких українських „державних мужів".

Антропоґеоґрафічні відносини показують нам ось які дійсноти на політично-ґеоґрафічнім полі. Навіть якби Литви й Біла Русь по впорядкованню відносин на сході межували безпосередно з Німеччиною (Сх. Прусією), то сухопутні шляхи проведені через них: 1. ведуть головно до середних, досить лихо природою випосажених земель Східної Европи, 2. можуть бути кождої хвилі саботовані або навіть і зачинені Польщею. Вона сама — бач — хотілаби взяти монополь на посередництво між Сходом і Заходом. Се дуже обмежує вигляди Литви й Білої Руси. Бо всякому, що знає загальний економічно-ґеоґрафічний тип Польщі, ясно, що вона ледви чи коли буде солідним посередником.

Остали нам тепер до розгляду тільки українські землі: Володимирія й Галичина. Володимирія дає для переходової лучби дуже ґарні прикмети з фізичного боку та не дуже добрі з антропоґеоґрафічного. Бо від заходу межує вона тільки з Польщею.

Богато краще, може найкраще з усіх названих межових земель, вивінована Галичина. З фізичного боку має вона ось які прикмети: 1. Тут сходяться природні заглибини поземелля, що ведуть здовж північного узбіча Судетів (зі Шлеська) і північно-західного Карпатів (з Морави), щоби йти здовж карпатського берега на Схід. 2. До Галичини зміряє годі здовж Висли й Сяну природний шлях від Балтійського моря до Чорного (долі Дністром чи Прутом). Се перехресте шляхів, яких мабуть уживала ще передісторична старинність, було між иншими одною з основ економічного й політичного розцвіту Галицької Держави за Ростиславичів. 3. Велика карпатська дуга саме в тім місці, де вона переходить крізь Українську Галичину, є дуже доступна й легко проходима. Туди вже в наших княжих часах ішла значна лучба на південний захід, на Угорщину, Балкан і до Ядранського (Андрійського) моря. 4. З Галичини дуже легка лучба з цілою Східною Европою, головнох із останною Ураїною. Зосібна дуже приґідні для велиих далеких зелізниць плоскі вододіли першої і другої степені, які саме з Галичини розходяться вахляром на північ, північний схід, схід, південний схід. 5 Через Галичину переходить найкоротша можлива (простолійна) сполука Західної Европи з Індією.

З антропоґеоґрафічних дійсностей зазначимо ось які: 1. Галичина яко часть України, багата поживою й сирівцями та небагата промислом і можливостями його великого розвитку, має тим робом добрі умовини на транзітового посередника між Сходом і Заходом Европи. 2. Галичина, коли здобуде собі самостійність і невтральність, матиме дуже добрі політично-ґеоґрафічні умови, щоби злучити на своїй території шляхи торговлі з Заходом в один вузол і знов розпустити їх по широких просторах Східної Европи. 3. Галичина як транзітова країна буде дуже корисна для найбільше промислових держав Середньої Европи, передовсім для Чехословаччини. 4. Галичина навіть полишивсь при своїй самостійности й невтральности, не принесе ніякої шкоди економічним інтересам Великої України й навіть евентуальної Східно-европейської Федерації.

Найбільшою шкодою для лучбово-ґеоґрафічного значіння Галичини булаби її приналежність до Польщі. Польща вже раз убила була давню галицьку лучбу й торговлю, втягнувши Галичину в свою політичну й економічну сферу (1387). Від тоді лучба й торговля Галичини зі середземноморським і орієнтальним кругом занепадає дуже скоро. Австрійське пануваннє теж не підсобляло розвиткови лучби й торговлі Галичини. Австро-Угорщина не була сутопромисловою державою, на Схід небагато мала вивозити й митові комори на давній галицько-російській границі не богато мали до роботи.

Лучбово-торговельне значіннє Галичини зможе відновитися тільки тоді, як ся країна добуде державну самостійсть. Тоді й европейська лучба й торговля скористають дуже богато.

—o—

ДОПИСІ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

До Українців з Білого Каменя й околиці.

На руки низше підписаного комітету прийшло зі старого краю отсе письмо:

ВІДОЗВА ДО АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Браття Українці!

Погубна війна неумолимою лабетою знищила все, що лиш для життя потрібне. Не минула вона ні хазяйств ні сіл, а в тім і церков та читалень, ні піль та лісів. За нею все осталось руїною. І здавалобся, що от-от, а мало би все завмерти на втіху наших ворогів. Та людина все людиною і народови, мимо недостач і надлюдських змагань з ворогами, все таки хочеться дещо краще жити. А щоб краще жити та успішнійшу боротьбу вести, треба те все, що війна знищила, направити. А чим же направити? Хиба руїнами одну велику руїну?! Боротьба збільшилась, а засобів меньше.

Не сподіваємося, щоби Ви, щасливійші та більше свобідні від нас, з легким серцем могли на нашу визвольну боротьбу дивитись. Кличемо отже до Вас: **Поможіть нам, громадянам місточка Білого Каменя, відбудувати давне життє — нашу читальню „Просвіти".** Завдання читальні Ви розумієте, тож виясняти сього не треба.

В нас завязався комітет, який все вірить, що при добрій волі і безкорисній праці мусить довести діло до кінця. А поміч майже одинока лежить у Вас, рідні нам Браття і Сестри! Незавидна доля загнала і держить Вас далеко від нас. Хоч тут тепер руїна, то всеж лучить Вас щось спільного з нами; може щось таки тягне Вас до сих руїн рідних. Ми хочемо, щоби Ви вертали вже не до руїн, а до відбудованої і відродженої рідної України.

Білий Камінь, 14. червня 1921.

ЗА КОМІТЕТ:
Свящ. Богдан Чекалюк, парох Білого Каменя, голова,
Гринь Лех, містоголова,
Кирило Базарницький, секр.,
Данило Базарницький, кас.

ЗА ДАЛЬШИЙ КОМІТЕТ:
Степан Маланюк, Осип Юркевич, Петро Дзікевич, Стефан Зоренко, Павло Кіжик, Николай Базарницький.

Повисша відозва говорить сама за себе, тож нам не треба за нею промовляти. Зазначимо лише, що в читальнянім домі у Білім Камени відбувалися ріжні просвітні сходини не тільки місцевих, але й околичних Українців. Ми мусимо сю святиню науки й освіти привернути назад до життя, бо се наш народний обовязок. Сей обовязок повинні сповнити передівсім Українці з Білого Каменя і околиці, а люди з дальших сторін може нам також поможуть, бо се є загально народна справа.

Браття і Сестри! Зробіть збірку межи собою, скиньтеся по пару центів і зібрані жертви відішліть просто до Білого Каменя. Як чия ласка, то нехай пришле свій даток на адресу: **Stephen Komaryansky, 18 Jay St., Amsterdam, N. Y.,** а ми всі гроші, враз з іменами жертводавців, вишлемо до краю самі.

В нашій місцевости зложили на сю ціль свої жертви отсі добродії: Й. Руцький і С. Комарянський по $5.00; Катерина Федик $4.00; А. Дзікевич і П. Куніцький по $3.00; Марія Макаровська, О. Юркевич і Т. Вітковський по $2.00; С. Колодейчук, В. Ференц, І. Дух, С. Цюпка, О. Базарницький, Маланя Конасевич, Д. Мітолінський і П. Базарницький по $1.00; К. Петриця 90 цнт.; І. Михальчишин 50 цнт. — Разом $35.40.

Всім Вп. Жертводавцям — тим, котрі свої жертви вже зложили, і тим, котрі жертвують щонебудь в будучности, складаємо на сім місци щиру й сердечну подяку.

ЗА КОМІТЕТ:
Стефан Комарянський
Стефан Цюпка.

РОМ, Н. Й.

I.

Народне віче в справі українських державних бондів.

Ром не є велика місцевість, а таксамо і мала горстка Українців тут знаходиться, але ті Українці роблять свою народну роботу так, як се в даних обставинах є можливе.

На поклик нашого пароха, о. С. Склепковича, ми скликали на день 1. жовтня б. р. віче в справі бондів Галицької Української Републики. На той день зійшлися наші щирі Українці, щоби спільно порадитися над такою важною справою. Віче отворив п. І. Лаврук, котрий коротко представив зібраним, чого ми тут зійшлись, а опісля покликав на бесідника о. Ст. Склепковича.

Шан. референт в своїй півтогодинній промові вияснив присутним, яку ціль має позичка Гал. Укр. Держави, і представив, в який спосіб ми можемо помогти і підтримати нашу поневолену Вітчину через закупно бондів. Далі промовець розповів від самого початку, як то наш нарід стогне під тяжким ляцьким гнетом за волю свого рідного краю, і як наш поневолений нарід працює над освободженнєм своєї рідної землі.

Другий з ряду говорив п. І. Лаврук. Він віднісся щиро до всіх зібраних і просив, аби вони справу бондів поперли, а не дивилися на тих баламутів і кириників, що відвертаються від своєї рідної Вітчини.

Третим бесідником був п. М. Павелко, котрий в своїй короткій промові заохочував зібраних, аби купували бонди Гал. Укр. Держави, і сказав, що де панує єдність, там є і сила.

Потім чесні Українці зачали розкуплювати бонди. Імена покупців будуть оголошені окремо, а тут я лише зазначу, що братство св. Михаїла, 121-ший відділ У. Н. Союза, ухвалило одноголосно на своїм мітінґу дня 9. жовтня б. р. виасиґнувати з братської каси $50 на український Бонд Свободи.

Віче відбулось спокійно і без жадного непорозуміння, бо наші щирі Українці зрозуміли, яку поміч вони зроблять нашій Неньці Україні, коли закуплять бонди на її рахунок та на відбудову своєї рідної хати. Вони підходили весело до стола і купували бонди, за кілько хто міг. По правді сказати, то у нас робота дуже слабонько іде, але любов до своєї рідної землі кождого правдивого Українця перемогла всьо.

Як би так всі тутешні Українці були одного патріотичного духа, то можна би було зібрати на наші бонди хоч кількасот долярів, але — на жаль — мушу сказати, що майже половина наших Українців пійшла на службу до Л. Троцького. Сі легкодушні Українці є не лише парубками большевицького Лейби, але також форналями ляцьких шляхтичів, бо вони польські бонди покупили. А як наші комітетові прийшли до них, то вони їм сказали: „Німа пенендзи!" Сі погані зрадники є Українцями з роду, але біда в тім, що їх батьки були панськими льокаями, тай своїм дітям передали в спадщині „панську" культуру. Вони дзвенькають по польськи, а з української мови насміхаються. Таких перекінчиків є тут десятки. Вони ходять як тоті позамотиличувані барани. Одні з них попаршивіли, другі покалічили, а тим Лейбовим мальчикам від большевицького гнилого патріотизму то аж ковтуни повиростали на головах. Словом сказати: хруні потратилитили цілком розуми і шукають за чимсь, чого ще й на світі нема.

Браття! На мою гадку то для вас є лиш одна правдива дорога, котрою сміливо можете поступати: Залишіть ви всі лукаві підшепти того скрентонського „поржондного" Русина, а закупіть бонди Гал. Укр. Републики. Станьмо всі враз, як один, і покажім перед цілим світом, що ми є вірними синами України. Я думаю, що кождий здорово-мислячий Українець повинен зрозуміти, що се є незвичайно важна справа, тож неможливо, щоби ми її заспали, бо як тепер відорвемось від сорок-міліонового українського народу, то вже для нас місця на світі не буде, так як тому вічному Жидови.

Не є се слова до тих, котрі вже давно стали під синьожовтий прапор, себто закупили галицькі бонди; але я кличу до тих, котрі сплять блаженним сном. Брате! Чиж не бачиш тих кервавих сліз своєї рідної неньки? Чиж не чуєш плачу і стогнання своєї сестри під наїздом лютого ворога-Ляха? Коли сі сльози і ридання не пробудили тебе з твердого сну, то глянь хоч оком на тих сиріт, котрі походять з крови і кости того поневоленого українського народу і кличуть до нас: „Ратуйте нас, браття з вільної землі Вашінґтона!" Коли то всьо вам лежить на серци, то добре бачите, як той бідний український жовнір, голодний і обдертий, з крісом у руці стоїть, як той мур, і боронить своєї рідної землі. Чомуж — питаюся вас — той український герой так завзято боронить свою Неньку? Бо він є правдивого українського духа, бо вірить у свою побіду.

Отже, браття, до роботи! Не сидім із заложеними руками, а поможім тому нашому жовнірови вистояти до кінця. Пійдім за голосом д-ра Петрушевича і закупім як найбільше бондів Гал. Укр. Держави!

Не буду тут богато розводитися, бо хто є вже збаламучений, то мусить довший час лічитися, щоби здорово прозріти. Вилічити такого сліпця міг би хиба жандарм, як би прийшов до него з наїженим крісом. Тоді він можливо опамятався.

Мушу подати до відома, що тут у Ром знаходиться і відділ Українського Робітничого Союза. Свідомі Українці того відділу ухвалили зі своєї каси на позичку Гал. Держави 25 долярів, але їх урядники запротестували проти того і сказали, щоби не дати нічого. Се є правдиві хруні, помішані з наймитами Троцького. Кількох чесних Українців тогож відділу, зрозумівши гнилу роботу своїх урядників, закупили поодиноко межи собою українські бонди. Честь Вам і слава, Браття, що Ви відчули голос того вірного Січового Стрільця, котрий нетерпеливо виглядає кождої мінути нашої помочі.

Ще раз кличу до вас, браття: Залишіть все зле, а приступіть до спільної праці — за волю нашої Держави!

Член 121-го відділу
У. Н. Союза.

II.

Закупно українських бондів.

В нашій місцевости, Ром, Н. Й., закупили українські Бонди Свободи отсі добродії: Бр. св. Михаїла, від. 121 У. Н. Союза, за $50; Іван Лаврук і Теодор Витка по $25; Михайло Гладун, Никола Лищега, Дмитро Іванців, Никола Іванців і Теодор Сташко по $10; Александер Яворський, Василь Ластовецький, Яків Сомер, Стах Николайків, Іван Бойко, Василь Єднак і Йосиф Сохан по $5.—Разом $195.

Імена тих Українців, котрі на позичку записались, але її ще доси не зложили, будуть оголошені аж тоді, як на руки підписаного комітету зложать приобіцяні ними гроші.

ЗА КОМІТЕТ:
М. Павелко, предс.
А. Яворський, кас.
І. Лаврук, секр.

ПІСЛЯ ЛЬВІВСЬКОГО ЗАМАХУ.

Розправа проти Федака відбудеться небавом перед присяжними суддями. Як оборонці зголосилися досі: др. Евин, др. Макс Левицький і др. Лев Ганкевич. Федак приміщений тепер в окремій келії окружного суду при вул. Баторія. Про стан його здоровля прийшли трохи відраднійші вісти. Здоровлю його не грозить вже ніяка поважніща небезпека, хоч польські жандари та поліції знущалися над ним безпосередно після замаху так, що в наслідок побоїв знищена в нього якась жила, бо вибухи крови носом і устами повторюються ще й досі. Голова в нього розбита в кількох місцях, лице побите, а головно поранений ніс. На сьому місці треба виразно ствердити, що з присутної при замаху публики ніхто Федака не рушив. Федак не дає ніяких вияснень і каже, що всі зізнання зложить аж при головній розправі. З рамени суду веде тепер слідство судця Ангельський. Поведенне родини Федака після замаху вельми достойне і заслугує на найгорячіще признанне. Відгук замаху в європейській пресі для нас дуже користний, бо майже всі голоси годяться в тому, що замах Федака се акт протесту поневоленого народу проти насильства наїзника. Про індивідуальність поручника Степана Федака, якого польська преса силкується представити очевидно відстрашаючим типом політичного злочинця та деправата, одержуємо від одного члена учительського збору акад. ґімназії, який вчив Федака кілька років, осьтаку характеристику: „Се був один з тих відзначаючих учеників, що звертають на себе увагу вчителя не так пильністю в шкільній науці як загальним знаннєм, добутим з пильного читання книжок та гарного домашнього виховання. Латина й грека не було його ідеалом. Затеж ніхто в клясі не виготовлював таких гарних домашних здч, як він. Тут і там вражала в сих його вправах просто поетична тонкість почування, хоч тоді він був ще дитиною. Почерк його письма пізнавав учитель зараз по його жіночих признаках, а й у цілій вдачі сеї української дитини було щось ніжно тонке, стидливо чемне, щоб не сказати дівоче, що відріжняло його симпатично від його товаришів. Се був типовий будучий поет, а на всякий випадок ідеаліст, про якого можна вже було надіятися тоді, що він не принесе сорому свойому суспільству".

СМІШНЕ.

Гершко: Дай Боже щастя, пане учителю! Чув я, що ви заручилися і небавом буде весілля. Богато берете віна, коли вільно спитати?

Учитель: Оттак коло сто тисяч марок. Але при тім нещастя, бо моя наречена не має одного ока.

Гершко: Жартуйте здорові! Сто тисяч! Сто тисяч — то для вас щастя, а що дівчина без ока — то для неї нещастя.

—о—

Матвій: Слухайте, Мошку, нехай вас лихо побере з вашою шапкою, яку ви мені продали перед роком. Ви казали, що до смерти мені вистарчить — а вона вже розлізлася.

Мошко: Я казав, що вона вам до смерти вистарчить, бо ви тоді дуже зле виглядали.

—о—

— Нате, вам, дідуню десять марок за татову душечку.

—Бог да прости! А де ваш тато помер?

— Та втопився.

— Чорт його побери! Най не пхається на глибоке.

—о—

Став один жовнір в хаті на кватиру тай говорить з господинею:

Ти мене, молодице, не гани, я добрий чоловік. Не такі, як другі або хочби й твій муж. Як прийде в хату та почне кричати: „Давай борщ!. Давай кашу! Давай це, давай те!" Я, молодичко, чоловік простий і лагідний. Мені от одну курочку звариш, другу спечеш, та, таких кілька штук усмажиш, що на блясі смальцем поливається, тай досить мені на оден день буде.

—о—

Заліз злодій до панів у хату, став перед панськими портретами тай міркує:

— Зараз видно ріжницю між нами і панами: їх дідів і батьків осьтут усіх при куппі повісили а моїх у всяких місцях вішали.

—о—

Війт до злодія: Твоя душа, Максиме, така вже десь чорна, як твоє волосє.

— Ой, пане начальнику, коли ви по волосю судите, то у вас вже певно зовсім душі нема.

—о—

Парубок: Оженіть мене, панотче, дам вам вола.

Жонатий: Розженіть мене, панотче, дам вам два!